

Доба судија (1200-1020 г. пХ)

Предмет: Старозаветна историја

Ненад Божовић

Београд, 22.11.2017.

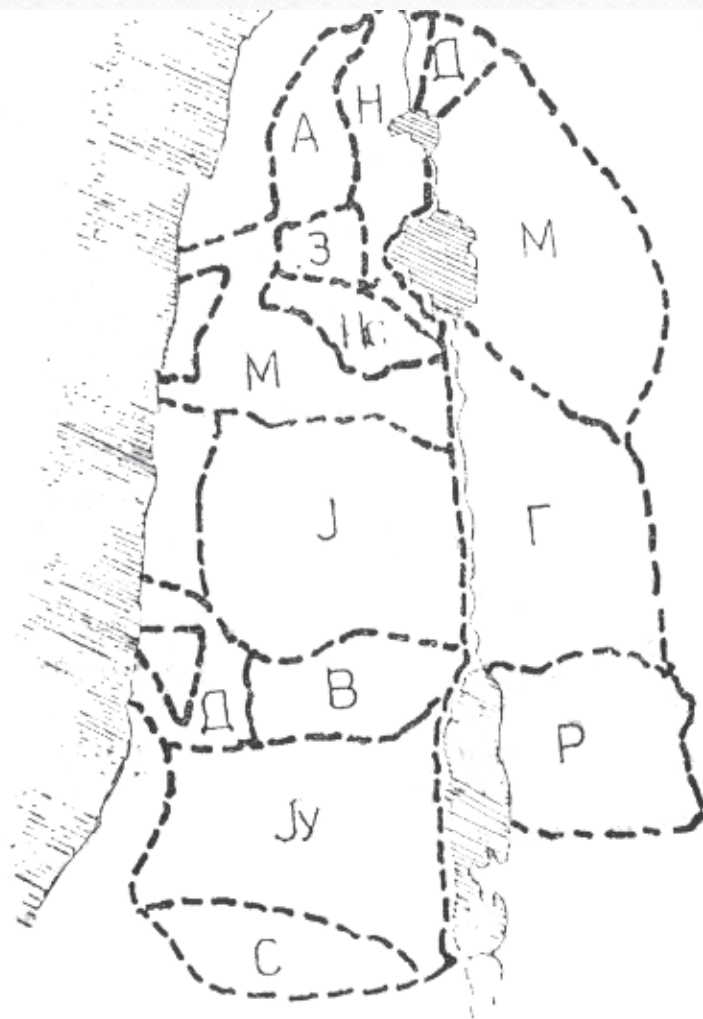
Литература

- Д. Милин, *Старозаветна историја*, 135-140.
- Ц. Дрејн, *Увођење у Стари Завет*, 85-93.
- М. Куган, *Оксфордска историја библијског света*, 173-179, 194-200.

Подела земље на 12 племена

Лево: Мапа расподеле према Д.
Милин Старозаветна историја,
139.

Десно: Мапа расподеле према Ц.
Дрејн, Увођење у Стари завет, стр.
78)

ТЕРИТОРИЈА ДВАНАЕСТ ПЛЕМЕНА

А — Асир, Н — Нефталим, З — Завулон, Ис — Исахар,
М — Манасија, Ј — Јефрем, Д — Дан, В — Венијамин,
Ју — Јуда, С — Симеон, Г — Гад, Р — Рувим

Подела Ханана међу Израиловим племенима

Подела земље - значај

- „Вероватно су негде у том раздобљу, израилски теолози направили идеализовану поделу земље по племенима и изводили бројне родослове. Иако су ти делови Старог Савеза могу савременом читаоцу изгледати досадно и бесмислено, они су у време настанка и касније имали изразиту теолошку важност. То је био начин на који се показивало да је земља подељена по племенима и породицама, те стога треба да буде у њиховом власништву, док су родослови имали за циљ да покажу генаолошку везу тада потлачених и обесправљених са њиховим прецима који су добили ту земљу“. Р. Кубат, „Теологија ‘слободних робова’“, Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати, књ. 19, Зборник радова научног скупа (ПБФ Београд, 10. децембра 2015), прир. Б. Шијаковић, Београд: ПБФ 2014, стр. 14.

Библијски извештај о судијама

- Суд 1, 27-29; 33-34: „А Манасија не изагна становника из Вет-Сана и села његовијех, ни из Танаха и села његовијех, ни становника из Дора и села његовијех, ни становника из Ивлеама и села његовијех, ни становника из Мегиде и села његовијех; и Хананеји стадоше живјети у тој земљи. А кад ојача Израил, удари на Хананеје данак, али их не изагна. Ни Јефрем не изагна Хананеја који живљаху у Гезеру; него осташе Хананеји с њим у Гезеру. Нефталим не изагна становника из Вет-Семеса, ни становника из Вет-Аната; него живљаше међу Хананејима становницима оне земље; и становници у Вет-Семесу и у Вет-Анату плаћаху им данак. А Амореји притјешњаваху синове Данове у гори, и не дадијаху им слазити у долину“.

Библијски извештај о судијама

- Суд 2, 3: „Зато и ја рекох: нећу их одагнати испред вас, него ће вам бити као трње, и богови њихови биће вам замка“.
- Суд 2, 14-16: „И оставише Господа, и служише Валу и Астаротама. И разгњеви се Господ на Израилља, и даде их у руке људима који их плијењаху, и продаде их у руке непријатељима њиховијем унаоколо, и не могаше се више држати пред непријатељима својим. Куда год полажаху, рука Господња бјеше против њих на зло, као што бјеше рекао Господ и као што им се бјеше заклео Господ; и бијаху у великој невољи. Тада им Господ подизаше судије, који их избављаху из руку онијех што их плијењаху“.
- Суд 2, 17-23: Бог подиже судије да их избави, а они се након смрти судије поново враћају својим гресима и Бог не изагнава све народе пред њима како би их тим искушењем држао на правом путу.

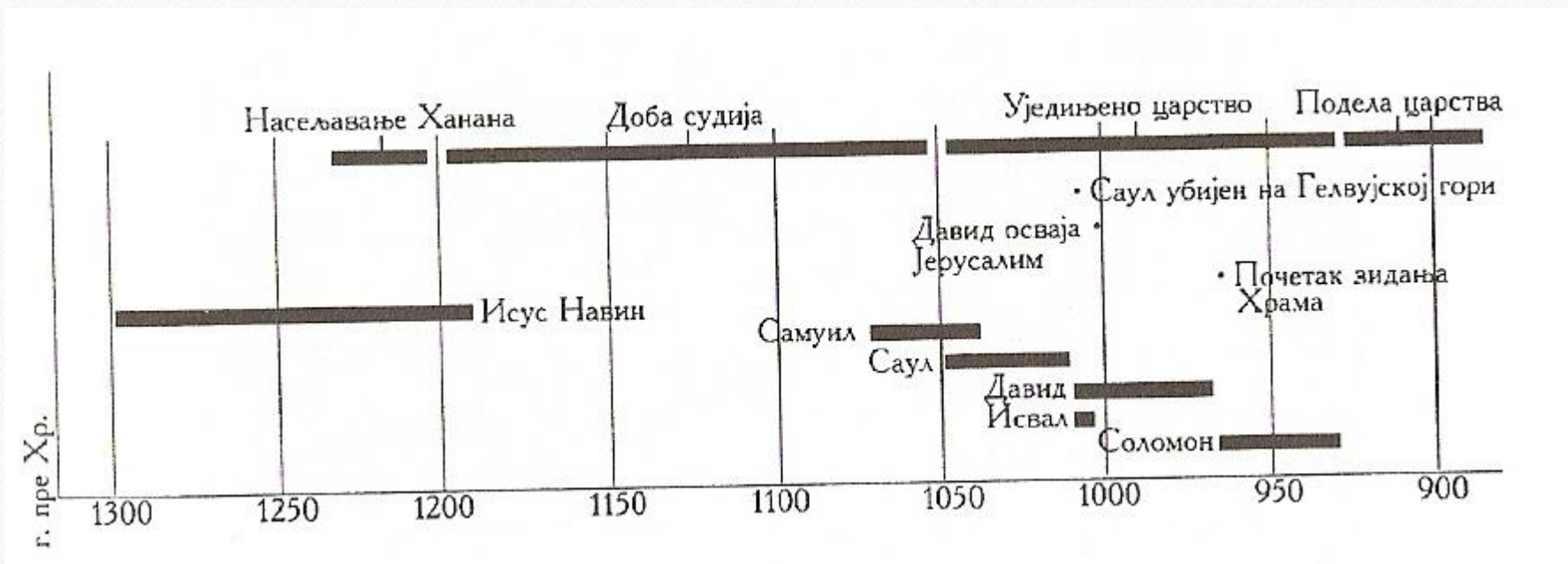
Судије

(6 малих и 6 великих – одредба према заступљености у тексту):

- 1. Готонило
- 2. Аод
- 3. Самегар
- 4. Девора (и Варак)
- 5. Гедеон
- 6. Авимелех
- 7. Тола
- 8. Јаир
- 9. Јефтај
- 10. Елон
- 11. Авдон
- 12. Самсон

Време деловања судија 1200-1020.

- Након освајања (дела) Ханана око 1200. до оснивања монархије 1020.

Жанр библијских извештаја о судијама

- Извештаји имају исторично језгро, али су сачувани у епизираним (романсираним) текстовима
- Текстови се базирају на усменим предањима сакупљаним уз велика израиљска светилишта из тог доба (нпр. Сихем)
- Чување предања у епском стилу омогућило је памтљивост садржаја и његову велику распрострањеност

Теолошки контекст библијских извештаја о судијама

- Извештаји записани у контексту девтерономистичке историје (8. в. пХ)
- Основни теолошки концепт девтерономистичке историје: када народ греши, Бог га оставља и препушта на милост и немилост сурових животних околности у Ханану, а када га узмоле, шаље им помоћ – само поштовање синајског Закона обезбеђује континуирани мир и напредак („и земља би мирна четрдесет година“)
- Девт. историја описује доба судија као „идеалан спој службе и харизме“: једино Дух Божији омогућава праведно (политичко) вођство

Значење израза судија

- На челу појединих јеврејских племена биле су повремено вође, који се у *Библији* називају судије (јеврејски *шофет*).
- Назив „судија“ не означава (само) правничко деловање, већ обједињује у себи још неке улоге те је правилнији превод „вођа“ или „спасилац“.
- Судије су утицајне личности без конкретног државног апарата које на основу свог личног ауторитета преузимају улогу саветника и правног посредника у проблематичним споровима и друштвеним кризама и на тај начин обезбеђују општи друштвени поредак и заједништво

Политичка и социјална структура Израиља у доба судија

- Основ друштва – шира породица, фамилија, племе
- Племенски савез – конфедерација племена на верском основу (око древних светилишта)
- Мартин Хот: амфиктионија (слична Делфској лиги), стално чланство, централно светилиште (Сихем, Ветил, Силом), годишњи фестивал, заједнички циљ заштите
- Племенски савез наспрот монархијском уређењу (предности и мане)

Територије деловања судија

Мапа Ц. Дрејн, Увођење у Стари Завет, 88

Израил и судије

Аод

- Аод – јевр. Ехуд
- Плеће Венијаминово
- Еглон моавски окупља Амонце и Амалике и подјармљује плеће Венијаминово – плаћање данка
- Име Еглон на јевр. егел – теле (алузија на Еглонову дебљину, карикатура од цара)

Аод убија Еглона

Илустрација са једног латинског библијског манускрипта

Девора и Варак

- Централна и северна јеврејска племена (Венијаминово, Јефремово, половина Манасијиног, Исахарово, Завулоново и Нефталимово) потпали су под власт Јавина, цара асорског.
- За град Асор се каже у ИНав да је био освојен
- Варак из Нефталимовог племена
- «У то вријеме Девора пророчица, жена Лафидотова, суђаше Израилу». Суд 4, 4
- Савез израиљских племена под Вараком и победа – «Господ смете Сисару» - јаке падавине због којих су се заглибиле војне двоколице у Суд 5
- Повлачење Сисаре ка Кисону који је набујао од киша

Девора и Варак

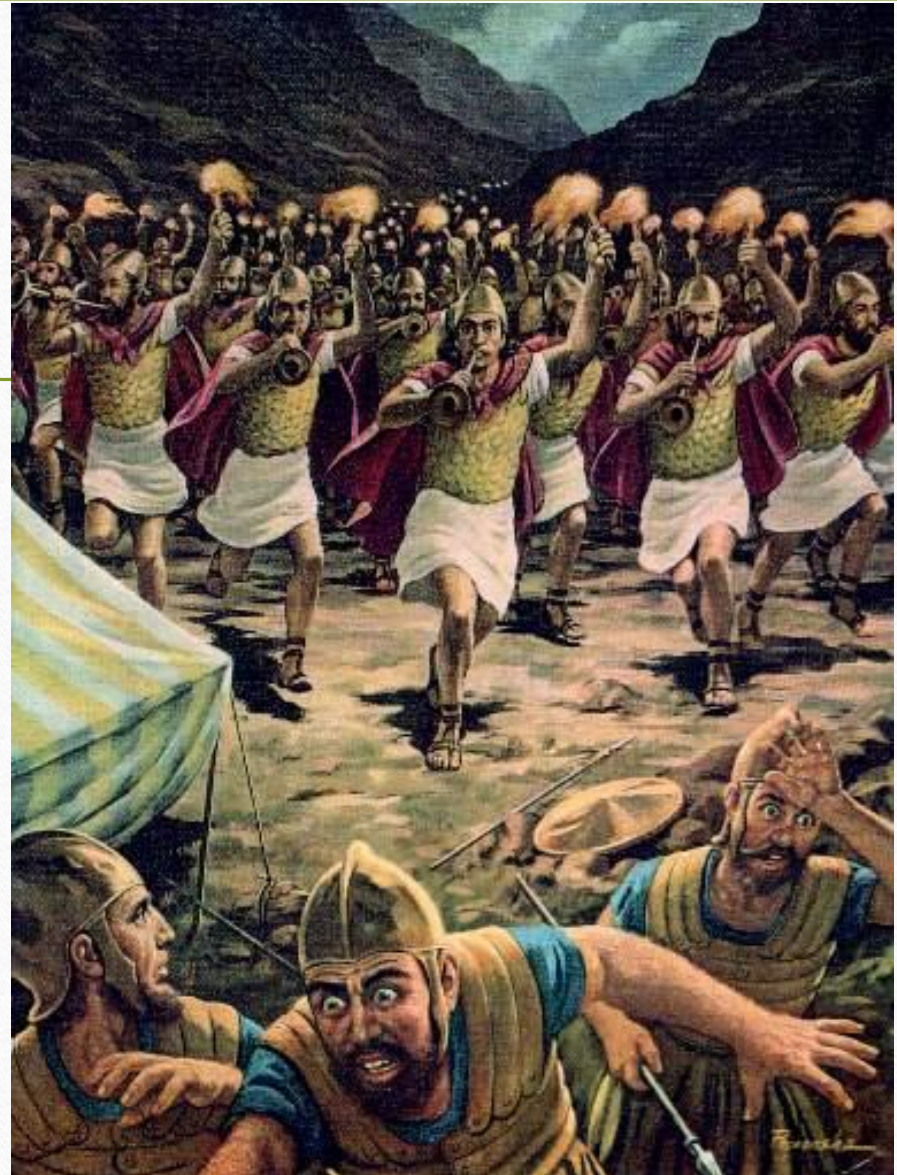
- Циљ битке: спајање израиљских насеља око Сихема са насеобинама на северној области Галилеје
- Контрола над плодним долином
- Планина Тавор, 410 m, Језраелска долина

Гедеон

- Гедеон из Манасијиног племена
- Битка са Мадитјанцима и Амалитчанима, пљачкашка племена
- Изненадни напад
- Назнак монархије — наследник Гедеона Авимелех

Јефтај

- Хајдук, штити Галад од Амонаца
- Братоубилачки рат са Јефремом

Самсон и Филистејци

- Самсон из Дановог племена које живи уз филистејску територију; сусрет Филистејке и Самсона код Тимне баш на овој граници
- Порекло Филистејаца –народ са Крита са префињеном културом (Микена и миноска култура)
- Потискивање Крићана од стране грчких племена Ахајаца и Дорана са егејских острва и Пелопонеза; „народи с мора“
- Тражење нове домовине око 1185. потврђено многим изворима: најезда на Египат, Ханан, Сирију и Хетитско царство (Анадолију) и трајно настањивање у Ханану (федерација градова - пентаполис Газа, Аскалон, Азот, Гат, Акарон)
- Фаза 1: уништење хананских градова уз обалу Средоземног мора и оснивање нових – посведочено јасним археолошким слојем уништења (оснивање екомоније и заната – свињогојство, ткање и керамика)

Филистејци

- Фаза 2 (1150-1050): ширење и преузимање трговачких путева и морских путева
- Фаза 3 (1050-950) обојена керамика као заштитни знак егејске цивилизације; филистејски пробој у израиљска брда; консолидација Израиља и слом Филистеје под Давидом
- Плодна филистејска равница Шефела и покушај ширења ка сиромашном јудејском побрћу
- Помињу их египатски извори под именом Пелесет („луталица“) и то у гробници Рамзеса III као и у Мернептаховим хроникама
- Ратници са шлемовима са птичјим перјем попут Хомерових јунака
- Откриће из 2016: филистејско гробље у Акарону са јасним егејским одликама

Самсон

Самсон и Далила

Самсонова osveta

Суд 17-21

- Ширење идолопоклонства – Миха
- Злочин становника Гаваје – немање централне управе која ће казнити изгреде
- „свако чињаше што му беше драго“
- Увод у оснивање монархије